

**ՀՀ ԱԳ ՆԱԽԱՐԱՐ Է. ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆԻ ՇՆՈՐՀԱՎՈՐԱԿԱՆ
ՌՈՂԵՐՁԸ ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ՌՈՒԲԵՆ ՍԱՖՐԱՍՏՅԱՆԻ
60-ԱՄՅԱ ՀՈՐԵԼՅԱՆԻ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ**

Ջերմորեն շնորհավորում եմ ՀՀ ԳԱԱ Արևելագիտության ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի ակադեմիկոս, պատմագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր և հասարակական գործիչ Ռուբեն Սաֆրաստյանին՝ ծննդյան 60-ամյակի կապակցությամբ և ողջունում այդ առթիվ «Արևելագիտության հարցեր» գիտական պարբերականի հատուկ համարի լույս ընծայումը:

Ռ. Սաֆրաստյանը պատվավոր տեղ է զբաղեցնում հայկական արևելագիտական դպրոցի ճանաչված անունների շարքում: Նա ոչ միայն այդ դպրոցի արժանի սանն ու ավանդույթի շարունակողն է, այլև իր անգնահատելի նպաստն է բերել Հայաստանում արևելագիտության, մասնավորապես թուրքագիտության զարգացման գործում: Ռ. Սաֆրաստյանի հեղինակած բազմաթիվ մենագրությունները և աշխատությունները ծանրակշիռ ներդրում են հայ արևելագիտական շտեմարանում: Ինձ համար, որպես Հայաստանի արտգործնախարարի, կրկնակի հաճելի է վեր հանել Ռ. Սաֆրաստյանի կենսագրության այս կողմը, քանի որ Արտաքին գործերի նախարարության աշխատակիցների շարքում քիչ չեն նրա կողմից դասավանդված և նրա աշխատություններով կրթված մասնագետները:

Ուրախությամբ կարող եմ արձանագրել, որ Ռուբեն Սաֆրաստյանի գործունեության շնորհիվ առավել սերտացել է Արևելագիտության ինստիտուտի և Արտաքին գործերի նախարարության միջև ավանդաբար առկա ակտիվ համագործակցությունը:

ՀՀ Արտաքին գործերի նախարարությունը բարձր է գնահատում Ռ. Սաֆրաստյանի ղեկավարած Արևելագիտության ինստիտուտի կողմից իրականացվող բարձրորակ աշխատանքը: Աշխարհաքաղաքական ներկա վայրիվերումների, հարափոփոխ միջազգային հարաբերությունների արդի դարաշրջանում հատկապես խիստ է զգացվում ճշգրիտ գնահատականի և վերլուծության անհրաժեշտությունը:

Ռ. Սաֆրաստյանն իր մասնագիտական ավյունով, եռանդով և աշխատասիրությամբ օրինակ է ծառայում արևելագետի մասնագիտական ճանապարհին ընտրած հազարավոր երիտասարդ գիտնականների և ուսանողների համար: Արևելագիտական խոր գիտելիքները, լեզվագիտական և պատմագիտական բարձր պատրաստվածությունը և հետազոտական ու վերլուծական անվիճելի կարողությունները Ռ. Սաֆրաստյանին թույլ են տվել հայ արևելագիտական դպրոցը մեծ պատվով ներկայացնել արտերկրում, տարբեր գիտական և կրթական շրջանակներում:

Գիտությանն ու հայրենիքին անմնացորդ նվիրվածությունն ունեցող Ռուբեն Սաֆրաստյանին՝ ստեղծագործական բուռն ծաղկման շրջանում գտնվող հոբելյարին, մաղթում եմ բերուն գործունեություն, բազում նոր գաղափարների ձեռնարկում և քաջառողջություն՝ նույն նվիրումով և եռանդով դրանք կյանքի կոչելու համար:

Հարգանքով՝
ՀՀ արտաքին գործերի նախարար
Էդվարդ Նալբանդյան

**ԵՊՀ ՌԵԿՏՈՐ Ա. ՍԻՄՈՆՅԱՆԻ ՇՆՈՐՀԱՎՈՐԱԿԱՆ
ՌՈՂԵՐՁԸ ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ՌՈՒԲԵՆ ՍԱՖՐԱՍՏՅԱՆԻ
60-ԱՄՅԱ ՀՈՐԵԼՅԱՆԻ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ**

Հարգարժան հոբելյար,
Միրելի՛ Ռուբեն Սաֆրաստյան,

Ձեր հոբելյանական տարեդարձն առիթ է՝ վերհիշելու և վերարժևորելու այն կարևոր դերը, որ խաղացել եք հայրենի գիտության ու կրթության զարգացման, մեր պետության արտաքին քաղաքականության որոշ ուղղությունների գիտատեսական հիմքերի մշակման գործում: Երևանի պետական համալսարանի ողջ կոլեկտիվի և ուսանողության անունից սրտանց շնորհավորում եմ Ձեզ հոբելյանական տարեդարձի առթիվ ու բարեմաղթում քաջառողջություն, ստեղծագործական նորանոր հաջողություններ և ամենայն բարին: Տարեդարձն առիթ է նաև՝ արտահայտելու հպարտությունս առ այն, որ ի դեմս Ռուբեն Սաֆրաստյանի՝ հայ գիտական հանրության ունի բազմաշնորհ գիտնական, խորաթափանց հետազոտող, գիտական գործի հմուտ կազմակերպիչ և իր անձի մեջ լուսավոր կերպար պարունակող, հայրենասեր, բարոյական անհատականություն:

Ակնեքն է, որ գիտական ստեղծագործության փայլուն ունակությունները Ձեզ տրվել են ժառանգաբար. միննույն ժամանակ չափազանց ուրախալի է, որ Ձեր գիտական գործունեությունը հատկանշվում է ոչ միայն ստեղծագործական արժեքավոր արդյունքներով, այլև նշված ունակությունները կրտսեր գործընկերներին և սովորողներին փոխանցմամբ: Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի արևելագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատողից մինչև ինստիտուտի տնօրենի

պատասխանատու պաշտոնն ստանձնելն ապահովվել է Ձեր տքնաջան ու նվիրված աշխատասիրության, աշխատանքի յուրովի ոճի ու գիտական սկզբունքայնության, այլև մարդկային բարձր ու գովելի հատկանիշների հաջող համադրության շնորհիվ: Հիրավի բարի համբավ ու հեղինակավոր անուն կերտելու օրինաչափ ու բարոյական ճանապարհը սա է, և շատ կփափագենք, որ նման դեպքերն ընկալվեն որպես օրինաչափություն գիտակրթական լայն հանրության կողմից: Միաժամանակ պետք է հատուկ նշեմ, որ հեղինակավոր գիտնական դառնալու դժվարին զառիվերը հաղթահարելիս Ձեզ առաջնորդել է ոչ թե փառքի ու հեղինակության հասնելու մղումը, այլև աշխատանքն ինքնին, ավելին՝ այդ աշխատանքն ազգին ծառայեցնելու բարձր գնահատելի մոտիվը:

Ավելի քան երեսունհինգամյա ստեղծագործական աշխատանքի արդյունքում հայ արևելագիտական ու հայագիտական միտքը հարստացրել էք Թուրքիայի պատմության և արտաքին քաղաքականության, Հայոց ցեղասպանության ուսումնասիրման հարցերին նվիրված մեծարժեք աշխատություններով, Ձեր ունակությունները հաջողությամբ հանդես եք բերել նաև մեր երկրի արտաքին քաղաքական խնդիրների լուծմանն ունեցած մասնակցությամբ՝ Հայաստանի Գերագույն Խորհրդի միջազգային հարաբերությունների գծով ավագ փորձագետի, ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի վերլուծական բաժնի վարիչի տեղակալի, Բոննում ՀՀ դեսպանության խորհրդականի պարտականությունները կատարելիս:

Ձեր բազմամյա գիտական, մանկավարժական, պետական ու հասարակական գործունեության բոլոր շրջաններում մշտապես ամուր եք պահել կապը Ձեր համալսարանի՝ Մայր

բուհի հետ, որտեղ դասավանդում էք և որի պրոֆեսորի կոչումը հպարտությամբ կրում էք: Ուրախ կլինենք Ձեզ երկար տարիներ տեսնելու Համալսարանում դասավանդելիս, Ձեր գիտելիքներն ու հմտությունները, դավանած բարձր արժեքները սովորողներին փոխանցելիս:

Ձեր վաստակաշատ ստեղծագործական աշխատանքի տարիներին ստացած պարգևները՝ «Մովսես Խորենացի» մեդալը, պետական, գերատեսչական և այլ պարգևները, խոսուն վկայությունն են մեր երկրի պետական, հասարակական ու գիտակրթական շրջանակների կողմից Ձեր հանդեպ տածվող մեծ հարգանքի, սիրո և վստահության:

Եվս մեկ անգամ շնորհավորելով Ձեր նշանակալի տարեդարձը՝ մաղթում եմ, որ լինեք առողջ, երջանիկ, կորովի, ստեղծագործական ավյունով լեցուն ու հաջողակ:

***ԵՊՀ ռեկտոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Սիմոնյան***

ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՁՈՐ ՈՒԺԸ

(անվանի թուրքագետ Ռուբեն Արամի Սաֆրաստյանի ծննդյան 60 և գիտամանկավարժական գործունեության 35-ամյա հորեյանների կապակցությամբ)

Ամեն մի ժողովրդի անցած քաղաքակրթական ուղի ձևավորվել է դարերի ընթացքում, սերունդների անդուլ ու քրտնաջան աշխատանքի, մաքառումների ու անմնացորդ նվիրումների շնորհիվ: Այդ ճանապարհն ազգերն ակոսել են ինչպես հավաքական, այնպես էլ անհատական ջանքերի գործադրմամբ: Հաճախ յուրաքանչյուր անհատ, տվյալ դեպքում՝ անհատականություն, այդօրինակ ուղեգիծը թողել է ժառանգականության հզոր ուժով՝ իր ծնողներից ու պապերից անմիջականորեն ստանձնելով ազգին իր բաժին պարտքը տալու պատրաստականությունը:

Այդ իմաստով տեղին է հիշատակել խորհրդային տարիներին հայ արևելագիտական դպրոցի կարևորագույն բնագավառներից մեկի՝ թուրքագիտության ոլորտի ռահվիրաններից Արամ Սաֆրաստյանին, ով հայագետների սեղանին դրեց Հայաստանի ու հայերի մասին թուրքական աղբյուրներում առկա նյութերի ծանրակշիռ ժողովածուները՝ դրանով իսկ ուսումնասիրողներին հնարավորություն ընձեռելով հաղորդակից դառնալու թուրքալեզու բազմաթիվ եզակի սկզբնաղբյուրների: Ուստի պատահական չէ, որ իմ սերնդակիցների համար ուսանողական ու ասպիրանտական տարիներին *Սաֆրաստյան* եզակի ազգանունն անմիջապես հիշեցնում էր մեծ թուրքագետին: Հատկանշական է, որ ով առիթ էր ունենում արդեն ծանո-

թանալու նրա արժանավոր թոռանը՝ նույն դժվարին ու հույժ կարևոր բնագավառի հետազոտական ուղին բռնած Ռուբեն Սաֆրաստյանին, առանց հապաղելու փորձում էր պարզել ավագ Սաֆրաստյանի հետ Ռուբենի ազգակցական կապը: Որպես կանոն, իրականությունն իմանալուց հետո որոշակի բավարարվածություն էր ապրում ինչպես հարցի հեղինակը, այնպես էլ պատասխան տվող երիտասարդ Սաֆրաստյանը:

Անցան տարիներ, և Ռուբեն Սաֆրաստյանն անցավ իր՝ ինքնուրույն ու ինքնատիպ ուղին, դարձավ Հայաստանում թուրքագիտական դպրոցի ճանաչված դեմքերից, Հայոց ցեղասպանության պատմության լավագույն ու խորագիտակ մասնագետներից մեկը: Շատերն այլևս Ռուբենին վերոհիշյալ ավանդական հարցը չէին տալիս: Բայց ոչ թե այն պատճառով, որ թոռան ճանաչումը ,սովերեյե էր պապի վաստակը, այլ բոլորին բերել էր նույն համոզմանը՝ ժառանգականության ուժի կարևորության գիտակցությանը:

Ռուբեն Արամի Սաֆրաստյան գիտնականի ու ակտիվ հասարակական գործչի անցած ուղին պատիվ է բերում հայոց գիտությանը, հպարտության զգացում փոխանցում նրա աշխատանքային ընկերներին ու մեր ժողովրդի կյանքում կենսական նշանակություն ունեցող հարցերի շուրջ նրա պարզաբանումների մշտապես հետևող բազմահազար հայրենակիցներին:

Ջերմագույն շնորհավորանքներով ու նորանոր ձեռքբերումների մաղթանքներով՝

Աշոֆ Մելքոնյան
Պարմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս
ՀՀ ԳԱԱ Պարմության ինստիտուտի տնօրեն

ՌՈՒԲԵՆ ՍԱՖՐԱՍՏՅԱՆ. ԳԻՏՆԱԿԱՆՆ ՌԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԸ

Ռուբեն Սաֆրաստյանին գիտեմ դեռ ուսանողական տարիներից: Պետք է նշեմ, որ նա այն ուսանողներից էր, որոնք անգամ այդ տարիքում, իրոք, առանձնանում, տարբերվում էին ուրիշներից իրենց լրջախոհությամբ: Իմ հիշողության մեջ հատկապես տպավորվել է այն, որ Ռուբենը միշտ մտահոգ էր թվում, սակայն իր մտահոգությունները ոչ թե երիտասարդական առօրյայի, կամ կենցաղային կյանքի մտահոգություններ էին, այլ ապագա գիտնականի մտահոգություն, այսինքն՝ աշխարհին մի փոքր այլ կերպ նայելու, աշխարհը, կյանքը, իրականությունը ճանաչելու, հասկանալու և վերլուծելու վաղաժամ ձգտում ու ջանք: Չափազանցրած չեմ լինի եթե ասեմ, որ արդեն այդ ժամանակ ինձ համար պարզ էր, որ նա ապագայում խոշոր գիտնական է լինելու: Այսօր, արդեն, տարիներ անց, ինձ համար շատ ուրախալի և, միևնույն ժամանակ, հետաքրքիր մի զգացողություն է, երբ տեսնում եմ, որ իր լրջախոհությամբ աչքի ընկնող ուսանող Ռուբեն Սաֆրաստյանը դարձել է թուրքագիտական մի ամբողջ դպրոցի ղեկավար ու հասել գիտական նշանակալից բարձունքների:

Ռուբեն Արամի Սաֆրաստյանի գիտական գործունեությունը իր կարևոր հետազոտիչ ունի մեր արևելագիտության ասպարեզում: Նրա գիտական ձեռքբերումները, թուրքագիտական խոր և հանգամանալից ուսումնասիրությունները իրենց գիտական և քաղաքական կարևորությամբ ու նշանակությամբ վաղուց արժանացել են գիտական, քաղաքական և հասարակական գրեթե բոլոր շերտերի համընդհանուր բարձր գնահատա-

կանին: Ես ուզում եմ սակայն, հատուկ շեշտել Ռուբեն Սաֆրաստյանի նաև բազմաբեղուն մանկավարժական գործունեությունը հատկապես ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետում, որտեղ մեծանուն գիտնականը դասավանդում է արդեն երկար տարիներ: Սաֆրաստյան մանկավարժը ևս իր մնայուն և արժանի տեղն ունի այս ասպարեզում: Իր դասավանդած առարկաները, իր վարած դասընթացները միշտ էլ աչքի են ընկել իրենց հրատապությամբ և արդիականությամբ: Հարկ է շեշտել, որ Սաֆրաստյանի գիտական ու մանկավարժական գործունեությունը ընթացել է միասնաբար, դրանք փոխադարձաբար լրացնելով միմյանց՝ էականորեն նպաստել են թուրքագիտության զարգացմանը: Մեծատաղանդ գիտնականի մասնագիտական ձեռքբերումները դարձել են դասավանդվող առարկաների առանցքը, դրանց հաղորդելով արդիական շունչ և հաղորդակից դարձնելով ուսանողներին արդիական գիտությանը: Նաև այդ հանգամանքի շնորհիվ է ձևավորվել հայ թուրքագետների մի քանի սերունդների գիտական օբյեկտիվ աշխարհայացքը որոշակի խնդիրների նկատմամբ:

«Արևելագիտության հարցեր» գիտական հոդվածների պարբերական ժողովածուի 10-րդ հոբելյանական և արտահերթ հատորի հրատարակումը ուրախալի զուգադիպությամբ համընկավ Ռուբեն Սաֆրաստյանի 60-ամյակի հետ: Խմբագրական խորհրդի որոշմամբ այն նվիրվում է այդ կարևոր տարեդարձին: Անսքող ուրախությամբ և հպարտությամբ եմ ուզում նշել, որ ժողովածուում տեղ գտած հոդվածների գերակշիռ մեծամասնությունը հեղինակել են Ռուբեն Սաֆրաստյանի աշակերտները, ինչը նաև նրա ստեղծած գիտական դպրոցի խոսուն ասպացույցներից է: Հոդվածներում արծարծված պրոբլեմատի-

կան աչքի է ընկնում իր թարմությամբ, արդիականությամբ, իսկ հողվածագիրները՝ իրենց վերլուծական բարձր ունակություններով:

Միրելի Ռուբեն, ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսորադասախոսական կազմի և անձամբ իմ անունից ջերմորեն շնորհավորում եմ քո ծննդյան 60-ամյակը, մաղթում եմ առողջություն, անձնական և մասնագիտական հաջողություններ: Քո ուղին և՛ որպես մանկավարժի, և՛ որպես գիտնականի եղել է բեղուն, ազգօգուտ, արգասավոր և ուղենշային: Վստահ եմ, որ այդ ուղին դեռ երկար պետք է շարունակվի՝ ի փառս հայ գիտության և մասնավորապես հայկական արևելագիտության դպրոցի զարգացման:

***ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի դեկան,
ՀՀ վաստակավոր մանկավարժ, պրոֆեսոր
Գուրգեն Մելիքյան***